

วิจัยสร้างสรรค์ “บทประพันธ์เพลง หัตถยุทธ์ ลีลา” CREATIVE RESEARCH “HATTAYUT LEELA”

เจตนิพิฐ สังข์จิตร* JETNIPITH SUNGWIJIT*

บทคัดย่อ

งานวิจัยสร้างสรรค์ “บทประพันธ์เพลง หัตถยุทธ์ ลีลา” ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 บทประพันธ์มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดบทประพันธ์เพลงแจ๊สรูปแบบวงดนตรีแจ๊สขนาดใหญ่ จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 4 เอพิโซด ระยะเวลาประมาณ 30-40 นาที สะท้อนศาสตร์และศิลป์ในมิติดนตรีแจ๊ส ทั้งยังแฝงไปด้วยองค์ความรู้ใหม่สำหรับแวดวงวิชาการด้านดนตรีชั้นสูงอันได้รับแรงบันดาลใจจากการศึกษาผลงานภาพวาดศิลปิน 4 คน จำนวน 4 ภาพ สังเคราะห์ออกมาผสมผสานกับแนวคิดทางดนตรี ได้แก่ 1) เอ็ดวาร์ด มุงค์ ชื่อผลงาน “The Scream” ใช้แนวคิดโมดและกลุ่มเสียงก๊ต 2) ปาโบล ปิกัสโซ ชื่อผลงาน “The Guitar Player” แรงบันดาลใจจากดนตรีมินิมัลลิซึม 3) วาสซิลี ค้านดินสกี ชื่อผลงาน “Improvisation 28” ใช้แนวคิดดนตรีฟรีแจ๊ส และ 4) แอนดี วอร์ฮอลชื่อผลงาน “Michael Jackson” ใช้แนวคิดดนตรีป๊อปรีก

ผลจากการประพันธ์ทำให้ได้บทประพันธ์บทใหม่ตามวัตถุประสงค์ แนวคิดหรือวัตถุดิบการประพันธ์แต่ละเอพิโซดมีความหลากหลายเป็นผลพวงจากการศึกษาผลงานของศิลปินทั้ง 4 คน แนวคิดมีความเชื่อมโยงกับภาพวาดและแนวคิดทางดนตรีถูกนำมาาร่วมกันสร้างสรรค์แนวทำนอง เสียงประสาน เนื้อดนตรี รูปแบบจังหวะในบทเพลง บทบาทหน้าที่เครื่องดนตรี ตลอดจนลีลาทางดนตรีที่มีพื้นฐานจากแนวคิดทางดนตรีแจ๊สหรือแนวคิดจากดนตรีศตวรรษที่ 20 อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้นักดนตรีสามารถตีความการบรรเลงของตนเองได้ ซึ่งเป็นแนวคิดทางการบรรเลงที่พบได้บ่อยครั้งสำหรับดนตรีแจ๊ส

คำสำคัญ : การประพันธ์เพลง/ ดนตรีแจ๊ส/ ปิกแบนด์/ ภาพวาด

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผู้อำนวยการหลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต, jetnipith.s@rsu.ac.th.

*Assistant Professor Dr., Director, Master of Music Program, Conservatory of Music, Rangsit University, jetnipith.s@rsu.ac.th.

Received 23/10/2565, Revised 26/11/2565, Accepted 30/11/2565

Abstract

Creative Research *Hattayut Leela* is a musical piece, this project is funded by National Research Council of Thailand (NRCT) in its fiscal year of 2021. It conceives as a part of suites for Jazz big bands. It comprises four episodes and lasts for thirty-to-forty minutes. It is inspired by four paintings of four famous artists; each incorporates a specific musical concept: Edvard Munch's "The Scream" the inspiration of mode and cluster, Pablo Picasso's "The Guitar Player" the inspiration of minimalism, Wassily Kandinsky's "The Improvisation 28" the inspiration of free jazz, and Andy Warhol's "Michael Jackson" the inspiration of pop-rock.

Four concepts of compositions employed here are melody, harmony, texture, and dimension of rhythm. These, combined with several instruments and guided by the principle of improvisation and freestyle performance commonly found among jazz musicians, produce a rich sound and texture for the song.

Keywords: Composition/ Jazz/ Big Band/ Painting

บทนำ

ศาสตร์ด้านศิลปะสามารถช่วยกล่อมเกลารูปแบบเฉพาะจิตใจมนุษย์ให้สัมผัสกับอารมณ์ ความรู้สึก สะท้อนความเป็นตัวตนของมนุษย์ อีกทั้งศิลปะยังเป็นสื่อกลางเพื่อถ่ายทอดสาระสุนทรียภาพไปถึงบุคคลอื่นตามแต่เจตนารมณ์ของผู้ส่งสารนั้น สุนทรียภาพข้างต้นก็มีความงดงามต่างกันไป โดยตัวแปรสำคัญด้านสุนทรียภาพก็ขึ้นอยู่กับอัจฉริยภาพของแต่ละบุคคลเช่นกัน ในปัจจุบันศาสตร์ด้านศิลปะก็แตกแขนงออกไปมากมาย ทั้งด้านจิตรศิลป์และด้านประยุกตศิลป์ ผลงานด้านทัศนศิลป์และดนตรีก็เป็นศาสตร์ด้านศิลปะแขนงหนึ่งอยู่คู่กับวิถีของมนุษย์มาช้านานให้มนุษย์ได้สัมผัสกับอารมณ์ ความรู้สึก ที่เอื้ออำนวยประโยชน์ทางจิตใจในหลากหลายมิติ

ทัศนศิลป์ แหล่งสุนทรียภาพแฝงไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ ทักษะและประสบการณ์จะถูกถ่ายทอดจิตวิญญาณผ่านไปยังมือของศิลปิน บรรจงสร้างสรรค์ผลงานผ่านฝีแปรงไปบนผืนผ้าใบแฝงไว้ด้วยนัยคุณค่าศาสตร์และศิลป์ ภาพที่ทรงคุณค่าก็จะสะท้อนตัวตนของศิลปินให้มีความเด่นชัด เช่นเดียวกับดนตรีแจ๊ส แหล่งสุนทรียภาพแบบหนึ่ง สามารถสื่อถึงศาสตร์และศิลป์ในวิถีแบบนามธรรม ทั้งยังให้คุณลักษณะอันเป็นเอกลักษณ์ด้านการอิมโพรไวส์เพื่อเปิดโอกาสให้ศิลปินสะท้อนถึงอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อบทเพลงถ่ายทอดผ่านมือของศิลปินไปยังเครื่องดนตรีก่อเกิดสำเนียงมิติเสียงต่าง ๆ การอิมโพรไวส์เป็นองค์ประกอบสำคัญในดนตรีแจ๊ส สามารถแสดงถึงทักษะประสบการณ์ และจิตวิญญาณของผู้บรรเลงได้เช่นเดียวกับภาพวาด รูปแบบการจัดวงแจ๊สขนาดใหญ่หรือเรียกว่าวงบิกแบนด์ ผสมผสานด้วยกลุ่มเครื่องเป่าและกลุ่มจังหวะที่เชื่อมโยงกันทำหน้าที่สร้างมิติเสียงและขับเคลื่อนบทเพลงด้วยรูปแบบวงแจ๊สขนาดใหญ่ สามารถสร้างมิติเสียงได้หลากหลายและมีผลโดยตรงต่อการสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อิมโพรไวส์ในบทเพลง นักดนตรีที่ร่วมกันบรรเลงตลอดจนผู้อิมโพรไวส์จะร่วมกันสร้างสรรค์บทเพลง ให้ดำเนินไปตามแนวทางของผู้ประพันธ์กำหนดไว้

ทั้งสุนทรียภาพของภาพและดนตรีแจ๊ส มีสื่อกลางในการถ่ายทอดจินตนาการที่เหมือนกันนั่นคือ ผลงานถูกสร้างสรรค์ผ่านมือของศิลปิน ด้วยความเชื่อมโยงนี้ผู้ประพันธ์จึงมีความสนใจในประเด็นดังกล่าวโดยนำแรงบันดาลใจจากภาพมาสะท้อนเป็นการประพันธ์ในรูปแบบวงแจ๊สขนาดใหญ่หรือบิกแบนด์ ผ่านบทประพันธ์เพลง *หัตถุทธ ลีลา* เพื่อสื่อถึงสุนทรียภาพทั้งในมิติภาพและดนตรีแจ๊สที่ต้องสร้างสรรค์ผ่านมือของศิลปิน ซึ่งผู้ประพันธ์กำหนดชื่อบทประพันธ์ “หัตถุทธ ลีลา” ให้มีนัยแฝงด้วยแนวคิดผลงานถูกสร้างสรรค์ผ่านมือของศิลปิน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

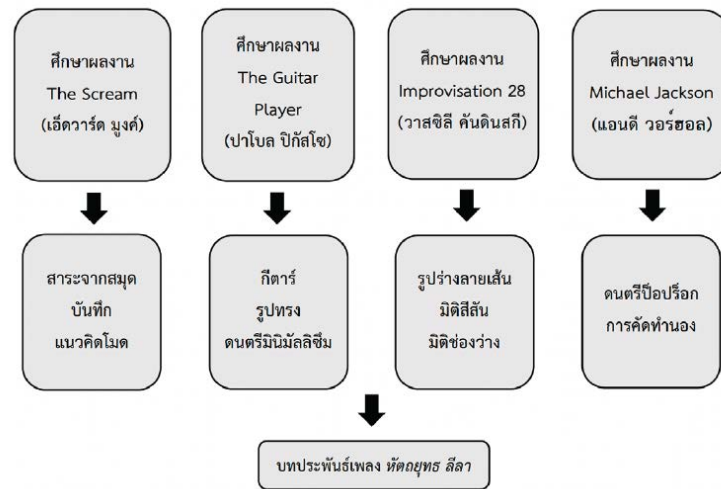
1. เพื่อสร้างชุดบทประพันธ์เพลงแจ๊สรูปแบบวงแจ๊สขนาดใหญ่ จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 4 เอพิโซด (Episode) ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพจำนวน 4 ภาพ ระยะเวลาโดยรวม 30-40 นาที
2. เพื่อสะท้อนสุนทรียภาพของศาสตร์และศิลป์ในมิติดนตรีแจ๊ส

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้บทประพันธ์เพลงแจ๊สจำนวน 1 ชุด ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพจำนวน 4 ภาพ
2. เพื่อสะท้อนสุนทรียภาพของศาสตร์และศิลป์ในมิติดนตรีแจ๊ส
3. เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเชิดชูคุณค่าผลงานทัศนศิลป์

กรอบแนวความคิดการวิจัย

เพื่อให้แนวความคิดการประพันธ์ดำเนินไปได้ตามแนวทางที่กำหนดไว้ ผู้ประพันธ์ได้กำหนดกรอบแนวคิดโครงสร้างระดับใหญ่สำหรับบทประพันธ์เพลง *หัตถยุทธ์ สลิลา* ไว้ดังนี้

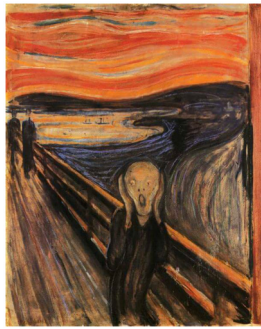

แผนภูมิ 1 กรอบแนวคิดบทประพันธ์เพลง
ที่มา : เจตนิพิฐ์ สังข์วิจิตร

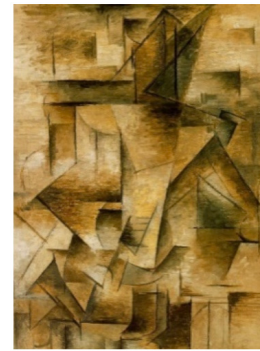
วิธีการดำเนินงานวิจัยและการประพันธ์เพลง

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลประเด็นต่าง ๆ สำหรับการประพันธ์ครั้งนี้ ผู้ประพันธ์กำหนดประเด็นวิธีการดำเนินงานวิจัยและการประพันธ์เพลง แบ่งออกเป็น 4 ประเด็นสำคัญ คือ พิจารณาคัดเลือกผลงานภาพ วิเคราะห์ข้อมูลสังเคราะห์ข้อมูล กำหนดกระบวนการสร้างสรรค์บทประพันธ์ ทั้ง 4 ประเด็นมีความสอดคล้องกันเพื่อให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยประเด็นดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

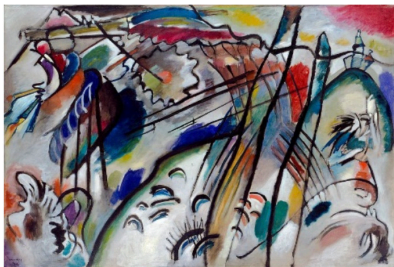
1. พิจารณาคัดเลือกผลงานจำนวน 4 ภาพ จากศิลปิน 4 คน โดยมีประเด็นแนวความคิดการสร้างสรรค์ หรือแรงบันดาลใจที่ผู้ประพันธ์ให้ความสนใจ สามารถเชื่อมโยงเข้ากับแนวคิดทางดนตรีได้อย่างมีสาระ ผลงานที่ผู้ประพันธ์ให้ความสนใจได้แก่ 1) ผลงาน “The Scream” ของเอด்வาร์ด มุงค์ (Edvard Munch, 1863-1944) 2) ผลงาน “The Guitar Player” ของปาโบล ปิกัสโซ (Pablo Picasso, 1881-1973) 3) ผลงาน “Improvisation 28” ของวาซซิลี คันดินสกี (Wassily Kandinsky, 1866-1944) และ 4) ผลงาน “Michael Jackson” ของแอนดี้ วอร์ฮอล (Andy Warhol, 1928-1987)

ภาพที่ 1 ผลงาน "The Scream"
ที่มา : "The Scream, 1893 by Edvard Munch,"
Edvard Munch, Accessed in July 17, 2022,
<https://www.edvardmunch.org/the-scream.jsp>.

ภาพที่ 2 ผลงาน "The Guitar Player"
ที่มา : "Guitar player 1910," art-picasso,"
Accessed in
July 17, 2022, http://art-picasso.com/1910_2.html.

ภาพที่ 3 ผลงาน "Improvisation 28"
ที่มา : "Improvisation 28," Guggenheim,
Accessed in July
17, 2022, <https://www.guggenheim.org/artwork/1861>.

ภาพที่ 4 ผลงาน "Michael Jackson"
ที่มา : "Michael Jackson,"
National Portrait Gallery,
Accessed in July 17, 2022, <https://npg.si.edu/object/>.

2. วิเคราะห์ข้อมูล ศึกษาแนวคิดการสร้างสรรค์ ปรัชญาที่แฝงไว้ในภาพวาดตลอดจนแรงบันดาลใจ รวมถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่สำคัญ แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ประพันธ์รวบรวมมาจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายคนมาเป็นแนวทางการศึกษา ทั้งนี้ผู้ประพันธ์นำแหล่งข้อมูลมาจากหนังสือ งานวิจัย บทความ นิตยสาร ข้อมูลจากเว็บไซต์ เป็นต้น

3. สังเคราะห์ข้อมูล ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลส่งผลให้สังเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ออกมาเป็นวัตถุดิบหลากหลาย ข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เหล่านี้จะถูกนำมาเชื่อมโยงเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานนำไปเป็นแนวทางสู่การสร้างวัตถุดิบสำหรับการประพันธ์ต่อไป

4. กำหนดกระบวนการสร้างสรรค์บทประพันธ์ ผู้ประพันธ์กำหนดแนวทางไว้ดังนี้

4.1 กำหนดกรอบแนวคิดการประพันธ์ และเทคนิคการประพันธ์ที่เหมาะสม

4.2 สร้างสรรค์บทประพันธ์ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้

4.3 จัดเตรียมนักดนตรีให้เหมาะสมกับบทประพันธ์

- 4.4. ฝึกซ้อมบทประพันธ์กับวงดนตรี ตลอดจนปรับแต่งบทประพันธ์ให้เหมาะสม
- 4.5. บันทึกเสียงบทประพันธ์ทั้งหมด และผลิตเป็นแผ่น CD
- 4.6. จัดพิมพ์โน้ตเพลงพร้อมอธิบายชุดบทประพันธ์เป็นรูปเล่ม
- 4.7. เผยแพร่บทประพันธ์ด้วยการแสดงดนตรี
- 4.8. สรุปผลการดำเนินงาน และส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

สรุปบทประพันธ์และอภิปรายผล

วิจัยสร้างสรรค์ “บทประพันธ์เพลง *หัตถยุทธ์ ลีลา*” เป็นบทประพันธ์เพลงแจ๊สบทใหม่ในรูปแบบวงดนตรีแจ๊สขนาดใหญ่ จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 4 เอพีไซด์ สะท้อนศาสตร์และศิลป์ในมิติดนตรีแจ๊สที่ได้รับแรงบันดาลใจจากการศึกษาผลงานภาพวาดศิลปิน 4 คน จำนวน 4 ภาพ ผลจากการศึกษาข้อมูลตลอดจนการประพันธ์บทเพลงพบว่าสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทุกประการ สรุปรายละเอียดสำคัญได้ดังนี้

1. Episode I: *The Scream* แรงบันดาลใจจากการศึกษาผลงาน “The Scream” ของเอด்வาร์ด มุงค์ สีสันภาพแสดงอารมณ์และความรู้สึกสะท้อนถึงแนวคิดกระแสเอกซ์เพรชัน ศิลปะที่สำแดงพลังด้วยการใช้สีอันแสดงออกทางอารมณ์อย่างชัดเจน ด้านแนวคิดการประพันธ์ได้รับแรงบันดาลใจจากร่างบันทึกของมุงค์มีสาระเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเขา สารดังกล่าวได้ปรากฏไปบนการสร้างสรรค์ผลงาน “The Scream” แรงบันดาลใจจากร่างบันทึกของมุงค์ผู้ประพันธ์ได้นำมาสะท้อนลงในบทเพลงเชื่อมโยงกับแนวคิดโมด Episode I: *The Scream* มีความยาวประมาณ 10.10 นาที แบ่งออกเป็น 3 ท่อนคือ ท่อนนำเข้าบทเพลง เสมือนเป็นการเชื้อเชิญผู้ฟังเข้าสู่บทประพันธ์ทั้งหมด จากนั้นจะดำเนินเข้าสู่ท่อน A และท่อน B ซึ่งเป็นการสะท้อนเหตุการณ์ที่ปรากฏขึ้นในภาพระหว่างมุงค์และเพื่อน เหตุการณ์เรื่องราวที่ปรากฏขึ้นจากร่างในสมุดบันทึกของมุงค์ลงวันที่ 22 มกราคม ค.ศ. 1882 เป็นต้น

ฉันกำลังเดินไปตามถนนกับเพื่อนอีกสองคน พระอาทิตย์กำลังจะตกดิน ฉันรู้สึกเศร้าระทมใจ ทันใดนั้นท้องฟ้าก็เปลี่ยนเป็นสีแดงเลือด ฉันหยุดเดินและฟังเข้ากับบราวน์ไค เหนือลำรากับจะเสียชีวิตลงไป ขณะที่ท้องฟ้าเพลิงไหม้ราวกับเลือดเหนืออ่าวและเมืองด้วยสีน้ำเงิน-ดำ เพื่อนของฉันเดินต่อไป ฉันยืนตัวสั่นเทาด้วยความกังวลใจ และฉันก็รู้สึกได้ถึงเสียงกรีดร้องของธรรมชาติอันไร้ขอบเขต¹

ผู้ประพันธ์สังเคราะห์เหตุการณ์ช่วงแรก ระหว่างมังก์และเพื่อนกำลังเดินพูดคุยกันอย่างสนุกสนานตามประสาเพื่อนลงบนท่อน A ผสมผสานแนวคิดโมดลิตีเดน ตัวอย่างที่ 1 แสดงแนวคิดโมดลิตีเดนโดยเครื่องหมายลูกศรแสดงถึงโน้ตเอกลักษณะโมดลิตีเดน ส่วนท่อน B สะท้อนเหตุการณ์ช่วงหลังเป็นสภาพอารมณ์ความรู้สึกที่ตรงกันข้ามกับช่วงแรก เพื่อสร้างมิติเสียงให้สอดคล้องกับสภาพบรรยากาศและอารมณ์ความรู้สึกของมังก์ที่เกิดขึ้น (ตัวอย่างที่ 2)

The image shows a musical score for five instruments: Alto 1, Alto 2, Tenor 1, Tenor 2, and Bari. Sax. The score is for measures 131, 132, and 133. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 4/4. The dynamics are marked as *mf* (mezzo-forte) for measures 131 and 132, and *p* (piano) for measure 133. The instruments are arranged in a grand staff with five staves. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings.

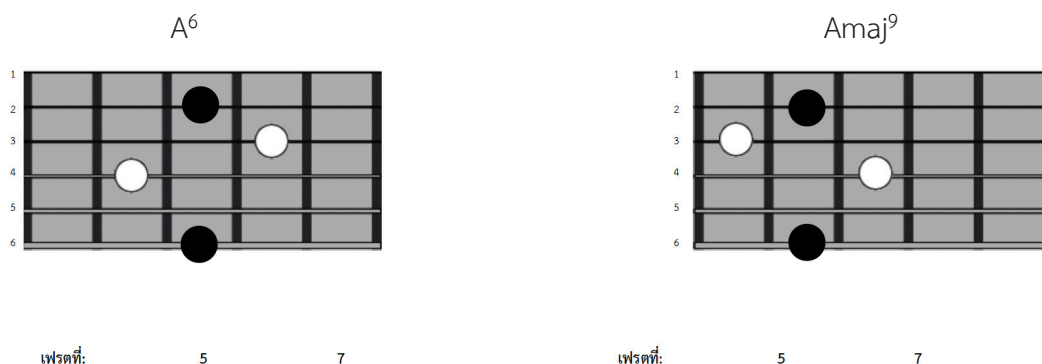
ตัวอย่างที่ 2 แนวทำนองท่อน B ห้องที่ 131-133
ที่มา : เจตนิพิฐ์ สังข์วิจิตร

2. Episode II: *The Guitar Player* ความยาวประมาณ 9.40 นาที แรงบันดาลใจจากผลงานที่เต็มไปด้วยแนวคิดจากลัทธิคิวิบิสม์ ผลงาน “The Guitar Player” ของปาโบล ปิกัสโซ ผู้ประพันธ์นำข้อมูลหลากหลายมาศึกษาวิเคราะห์กระทั่งสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบสำหรับการประพันธ์ แนวคิดอันสำคัญที่ได้จากการศึกษาผลงานชิ้นนี้ของปิกัสโซแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) กีตาร์ แรงบันดาลใจจากสาระหลักในผลงานชิ้นนี้ 2) การเชื่อมโยงกับรูปทรงต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นพาหนะขับเคลื่อนไปยังเป้าหมายของศิลปินผู้สร้างงาน 3) แนวคิดทางดนตรีมินิมัลลิซึม ทั้ง 3 ประเด็นถูกนำมาเป็นแนวทางสำหรับการประพันธ์มีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นกีตาร์ แรงบันดาลใจลำดับแรกที่ผู้ประพันธ์นำมาเป็นแนวทางสำหรับการประพันธ์ หากพิจารณาถึงผลงาน “The Guitar Player” ก็สามารถสัมผัสได้จากชื่อผลงานทันทีว่าผลงานชิ้นนี้ปิกัสโซได้รับแรงบันดาลใจจากกีตาร์ อีกทั้งผู้ประพันธ์ยังเป็นผู้เล่นกีตาร์ตลอดจนอาจารย์สอนรายวิชาเกี่ยวกับกีตาร์ที่วิทยาลัยดนตรีมหาวิทยาลัยรังสิต จึงนำเอาแรงบันดาลใจจากกีตาร์มาเป็นเครื่องดนตรีหลักสำหรับสร้างวัตถุดิบให้การประพันธ์

Episode II: *The Guitar Player*

ประเด็นการเชื่อมโยงกับรูปทรงต่าง ๆ สำหรับผลงาน “The Guitar Player” สร้างจากแนวคิดลัทธิคิวิบิสม์ มีความเชื่อมโยงเข้ากับรูปทรงโดยลด/ตัดองค์ประกอบบางประการออกไป ผลจากการศึกษาผลงานชิ้นนี้ผู้ประพันธ์ได้รับแรงบันดาลใจด้านแนวคิดรูปทรง อันเป็นเอกลักษณ์สำคัญของลัทธิ คิวิบิสม์เข้ามาผนวกกับกีตาร์ด้วยวิธีการกำหนดรูปทรงต่าง ๆ ลงไปบนคอกีตาร์ เพื่อนำมาสร้างสรรค์เป็นวัตถุดิบสำหรับการประพันธ์ ตัวอย่างที่ 3 แสดงแนวคิดรูปทรงสามเหลี่ยมและรูปทรงสี่เหลี่ยมบนคอกีตาร์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับคอร์ดต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังได้นำแนวคิดการเคลื่อนที่ไปในทิศทางตรงกันข้ามของคอร์ดเหล่านี้ สังเกตจากจุดวงกลมสีขาวเป็นตำแหน่งเคลื่อนที่ในทิศทางตรงกันข้ามที่เกิดขึ้นในสายกีตาร์ลำดับเดียวกัน ส่วนจุดวงกลมสีดำเป็นตำแหน่งที่ไม่เคลื่อนที่

ตัวอย่างที่ 3 แนวคิดรูปทรงสามเหลี่ยม
ที่มา : เจตนิพิฐ สังข์วิจิตร

ประเด็นแนวคิดทางดนตรีมินิมัลลิซึม ถูกนำมาเชื่อมโยงกับแนวคิดลัทธิคิวบิสม์ จากการศึกษาของผู้ประพันธ์ พบว่าทั้งแนวคิดดนตรีมินิมัลลิซึมและลัทธิคิวบิสม์ มีทิศทางแนวคิดสอดคล้องกันด้านการลดทอนองค์ประกอบต่าง ๆ ลงไป หรืออาจกล่าวในอีกทิศทางหนึ่งได้ว่ามีการใช้วัตถุดิบสำหรับการสร้างสรรค์เพียงเล็กน้อย โดยทั่วไปดนตรีมินิมัลลิซึมให้ความสำคัญต่อความเรียบง่ายของแนวทำนองและการดำเนินของเสียงประสาน โดยเน้นที่วิธีการซ้ำ และรูปแบบจังหวะ กระบวนการประพันธ์ดนตรีมินิมัลลิซึมอยู่ บนพื้นฐานของการลดลงและการตัดทอนปัจจัยต่าง ๆ ที่ผู้ประพันธ์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน² นอกจากนี้ดนตรีมินิมัลลิซึมมักสร้างขึ้นจากหน่วยดนตรี ที่น้อยที่สุด เช่น มีโน้ตหลักอยู่เพียงไม่กี่ตัว แต่ผู้ประพันธ์ก็ได้คลี่คลายออกไปด้วยการซ้ำหรือค่อย ๆ เปลี่ยนไปสู่เนื้อหาดนตรีอื่น³ ทั้งนี้ ผู้ประพันธ์นำแนวคิดเชิงเทคนิคการซ้ำของดนตรีมินิมัลลิซึมมาเป็นแนวทางการบรรเลงให้กับบทเพลงนี้ เช่น วิธีการซ้ำและรูปแบบจังหวะของแนวทำนองเปียโนกับกีตาร์ โดยผสมผสานกับการบรรเลงซ้ำ ๆ จากโน้ต 2 ตัวด้วยลักษณะจังหวะโน้ตเข้บตสองชั้นและระดับความเข้มเสียงหลากหลาย เพื่อสร้างมิติเสียงให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น ปรากฏดังตัวอย่างที่ 4 แสดงแนวทำนองบรรเลงจากกีตาร์และเปียโนห้องที่ 1-4

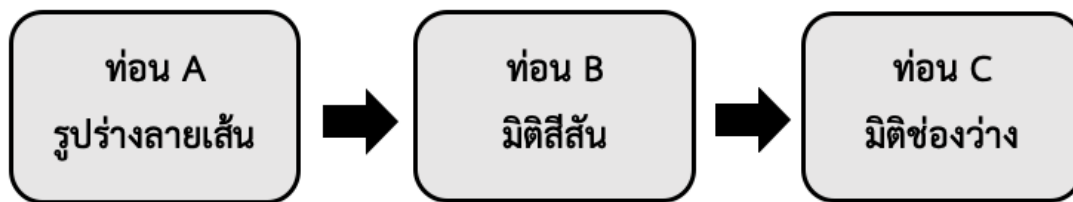

ตัวอย่างที่ 4 แนวทำนองบรรเลงจากกีตาร์และเปียโนห้องที่ 1-4
ที่มา : เจตนิพิฐ สังข์วิจิตร

2. วิบูลย์ ตระกูลสุน, ดนตรีศตวรรษที่ 20 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์, 2558), 231.

3. ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร, การประพันธ์เพลงร่วมสมัย (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์, 2552), 190.

3. Episode III: *Improvisation 28* มีความยาวประมาณ 10 นาที บทเพลงสะท้อนแรงบันดาลใจจากการศึกษาผลงาน “Improvisation 28” ผลงานจากศิลปิน วาสซิลี คันดินสกี แนวคิดภาพนี้เป็นการวาดโดยไม่ได้มีการเตรียมตัวมาก่อนตามแนวคิดการสร้างสรรค์ผลงาน Improvisation เปรียบเทียบได้กับการอิมโพรไวส์ของนักดนตรีแจ๊สถูกนำมาสะท้อนแรงบันดาลใจแนวคิดดนตรีฟรีแจ๊ส ที่มีกำหนดกรอบแนวทางการบรรเลงไว้อย่างหลวม ๆ เพื่อให้สาระทางดนตรีฟรีแจ๊สเกิดขึ้นขณะบรรเลง นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ได้นำแรงบันดาลใจจากรูปร่างลายเส้น มิติสี่เหลี่ยม และมิติช่องว่าง ที่ปรากฏในภาพมาเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดการประพันธ์ในแต่ละท่อน (ปรากฏดังตัวอย่างที่ 5)

ตัวอย่างที่ 5 แสดงแนวคิดท่อน A-C
ที่มา : เจตนิพิฐ สังข์วิจิตร

ท่อน A แรงบันดาลใจจากรูปร่างลายเส้น หากพิจารณาถึงรูปร่างลายเส้นที่ปรากฏในภาพผู้ประพันธ์พบว่าประกอบด้วยลายเส้นหลากหลายทั้งเส้นตรง เส้นหยัก หรือเส้นโค้ง อีกทั้งยังประกอบกันเป็นรูปทรงเหลี่ยมหรือทรงกลม กล่าวได้ว่าลายเส้นเหล่านี้มีทิศทางหลากหลายเพื่อการคาดเดา อาจไม่ได้ประกอบกันขึ้นเป็นรูปร่างของวัตถุที่สามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวัน จากแรงบันดาลใจเหล่านี้ถูกนำมาสะท้อนไปกับแนวคิดทางดนตรีฟรีแจ๊สผสมผสานไปกับบทบาทการบรรเลงด้วยลักษณะแจ๊สวงเล็ก ตัวอย่างที่ 6 แสดงแรงบันดาลใจที่ได้จากลายเส้นที่มีทิศทางหลากหลายเพื่อการคาดเดาถูกนำมาสะท้อนในช่วงเดี่ยวเปียโนอิมโพรไวส์ ห้องที่ 87-104 อนึ่ง แนวทางการอิมโพรไวส์ของเปียโนจากตัวอย่างที่ 6 เป็นเพียงแนวทางที่ผู้ประพันธ์กำหนดแนวทางไว้ สถานการณ์จริงสำหรับการบรรเลงผู้เล่นเปียโนสามารถตีความการบรรเลงได้หลากหลายรูปแบบ โดยใช้แนวทางที่ผู้ประพันธ์กำหนดไว้เป็นพื้นฐาน

ตัวอย่างที่ 6 แสดงตัวอย่างแนวท่อนองการเดี่ยวอิมโพรไวส์ของเปียโน ห้องที่ 87-104
ที่มา : เจตนิพิฐ สังข์วิจิตร

ท่อน B กลุ่มเครื่องลมถูกนำเข้ามาเชื่อมโยงกับประเด็นมิติสี่สัน ปรกตวงดนตรีแจ๊สขนาดใหญ่หรือบิ๊กแบนด์ กลุ่มเครื่องลมสามารถแบ่งออกได้เป็นกลุ่มแซ็กโซโฟนและกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง มักมีบทบาทหน้าที่บรรเลงแนวทำนองตลอดจนสร้างสีสันให้กับมิติเสียงบทเพลง ด้วยเหตุนี้ผู้ประพันธ์จึงพิจารณานำมาเชื่อมโยงกับประเด็นมิติสี่สัน ตัวอย่างที่ 7 แสดงตัวอย่างการสร้างสีสันมิติเสียงกลุ่มทรมเป็ตและทรมโบน ห้องที่ 149-152 โดยเป็นช่วงเพิ่มความหนาแน่นขึ้นด้วยรูปแบบลักษณะจังหวะ

The image shows a musical score for a jazz big band, specifically measures 149-152. The score is written for eight instruments: four trumpets (Trompet 1-4) and four trombones (Trombone 1-4, including Bass Trombone). The key signature is one flat (B-flat major or D minor), and the time signature is 4/4. The music is marked with a forte 'f' dynamic. The melody is a strong, rhythmic line that moves through the brass section, with the trumpets and trombones playing in unison or close harmony. The score is presented in a standard musical notation format with staves and clefs.

ตัวอย่างที่ 7 สีสันมิติเสียงกลุ่มทรมเป็ตและทรมโบน ห้องที่ 149-152
ที่มา : เจตนิพิฐ สังข์วิจิตร

ท่อน C มิติช่องว่างสิ่งสำคัญที่มีอาจถูกมองข้าม ประเด็นช่องว่างถูกนำมาสะท้อนในการประพันธ์ท่อนนี้ สำหรับบริบททางดนตรีมิติช่องว่างแม้ไม่ปรากฏเสียงใด ๆ แต่ก็เป็นองค์ประกอบสำคัญช่วยสนับสนุนให้มิติเสียงในบทเพลงดำเนินไปตามครรลอง จากการศึกษาผลงานต่าง ๆ ของศิลปินสำหรับการสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลง *หัตถยุทธ์ ลีลา* ยิ่งสนับสนุนให้ผู้ประพันธ์ได้รับแรงบันดาลใจหลากหลาย ประเด็นมิติช่องว่างเป็นองค์ประกอบสำคัญหากพิจารณาแล้วจะพบว่ามีความสอดคล้องกันทั้งบริบททางด้านศิลปะหรือบริบททางด้านดนตรี แนวคิดเหล่านี้ถูกนำมาผสมผสานกับแนวคิดการใช้ทริยแอตในช่วงเสียงบน (Upper Structure Triad) เพื่อสร้างมิติเสียงให้กับเสียงประสาน ตัวอย่างที่ 8 แสดงตัวอย่างการใช้ทริยแอตในช่วงเสียงบนของกลุ่มทรมเป็ต กรอบสี่เหลี่ยมแสดงแนวคิดดังกล่าว

ตัวอย่างที่ 8 การใช้ทริยแอตในช่วงเสียงบน ห้องที่ 205-211
ที่มา : เจตนิพิฐ สังข์วิจิตร

4. Episode IV: *Michael Jackson* มีความยาวประมาณ 8.20 นาที ผลจากการศึกษาผลงานบ๊อบอาร์ตของวอร์ฮอลผู้ประพันธ์พบว่า การนำชิ้นงานจากบรรจุภัณฑ์ที่อาจพบเจอในชีวิตประจำวันมาสร้างสรรค์นั้นแฝงไปด้วยการเสียดสีวัตถุนิยมในสังคม ตลอดจนการนำภาพบุคคลผู้มีชื่อเสียงมาสะท้อนลงในผลงาน กล่าวได้ว่าเป็นการหยิบยกสัญลักษณ์ความเป็นที่นิยมในสังคม นำมาสร้างสรรค์ตามแนวทางของวอร์ฮอลนั้นล้วนแฝงไปด้วยการเสียดสีสังคมเมืองใหญ่ การหยิบยืมศิลปินที่มีชื่อเสียงจากกระแสดนตรีป๊อปปร๊อกถูกนำมาสะท้อนลงในผลงานต่าง ๆ ผลงานชื่อ “Michael Jackson” ก็เป็นหนึ่งในผลงานสร้างชื่อให้กับวอร์ฮอล ด้วยเหตุผลข้างต้นผู้ประพันธ์ได้นำมาเชื่อมโยงกับแนวคิดการคัดทำนอง เพื่อสื่อถึงการนำบรรจุภัณฑ์หรือภาพบุคคลผู้มีชื่อเสียงมาสร้างสรรค์ ทั้งนี้ผู้ประพันธ์พิจารณาจากการนำวัตถุดิบสำเร็จรูปที่มีอยู่แล้วนำมาประยุกต์ใช้สร้างสรรค์ผลงานของ วอร์ฮอลมาเป็นแนวทางให้กับวัตถุดิบการประพันธ์ แนวคิดการคัดทำนองผู้ประพันธ์พิจารณาจาก 3 บทเพลงของไมเคิล แจ็กสัน คือ บทเพลง *Billie Jean* บทเพลง *Black or White* และบทเพลง *Heal the World* ตัวอย่างการคัดทำนองบทเพลง *Billie Jean* ถูกนำมาสร้างสรรค์แนวทำนองให้กับเบสในท่อน A บรรเลงร่วมกับกลุ่มเครื่องจังหวะ (ปรากฏดังตัวอย่างที่ 9)

ตัวอย่างที่ 9 แนวคิดการคัดทำนองจากบทเพลง Billie Jean ห้องที่ 1-4
ที่มา : เจตนิพิฐ สังข์วิจิตร

แนวคิดการอิมโพรไวส์

บทบาทการอิมโพรไวส์ถูกสอดแทรกอยู่ทุกเอพิโซดแนวทางอิมโพรไวส์ที่ผู้ประพันธ์กล่าวถึงในรูปเล่มวิจัยฉบับสมบูรณ์นั้น เป็นแนวทางให้กับนักดนตรีตลอดจนผู้ที่สนใจทราบถึงแนวทางสอดคล้องกับแนวทางผู้ประพันธ์กำหนดไว้ ในภาพรวมด้านอิมโพรไวส์ก็มีเสียงประสานหรือการดำเนินคอร์ดชัดเจนเริ่มตั้งแต่ Episode I: *The Scream*, Episode II: *The Guitar Player* และ Episode IV: *Michael Jackson* แนวทางการใช้บันไดเสียงสำหรับการอิมโพรไวส์ที่ผู้ประพันธ์นำเสนอไปนั้น เป็นเพียงการชี้แนะให้นักดนตรีดำเนินไปตามแนวทางที่กำหนดไว้และมีการเน้นย้ำเสมอว่าเป็นเพียงแนวทางหนึ่งเท่านั้น ผู้อิมโพรไวส์สามารถตีความการบรรเลงได้อีกมาก หรือกล่าวได้ว่าการกำหนดกรอบแนวคิดไว้อย่างไม่เคร่งครัด เปิดโอกาสให้นักดนตรีนำเสนอแนวคิดอื่นได้

ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหา

หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ที่วางแผนไว้ต้องได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ โควิด-19 ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ได้รับผลกระทบคือการแสดงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เป็นรูปแบบออนไลน์แทนการแสดงสดต่อสาธารณชน การรวมกลุ่มเพื่อการฝึกซ้อมร่วมกันทั้งหมดมีอุปสรรคเป็นอย่างมาก จำเป็นต้องรอช่วงผ่อนปรนจากสถานการณ์โควิด-19 ทั้งนี้การฝึกซ้อมก็ได้แบ่งออกเป็นกลุ่มเล็กเพื่อให้สามารถดำเนินไปตามเป้าหมายได้ตามลำดับ

การใช้โปรแกรมเขียนโน้ตดนตรีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการส่งต่อมติดเสียง จากจินตนาการของผู้ประพันธ์ส่งไปยังเหล่านักดนตรี ด้วยเหตุนี้ทำให้เกิดข้อจำกัดบางประการด้านมติดเสียงโปรแกรมเขียนโน้ตดนตรี ผู้ประพันธ์จึงมีความจำเป็นต้องใช้เสียงสังเคราะห์ที่มีความเหมือนจริงมาสื่อถึงมติดเสียงเครื่องดนตรีต่าง ๆ ให้นักดนตรีสามารถเข้าใจแนวทางการบรรเลง ด้วยขั้นตอนนี้หากอยู่ในสถานการณ์ปกติสามารถรวมกลุ่มฝึกซ้อมได้ จะช่วยประหยัดเวลาเพื่อให้นักดนตรีทราบถึงมติดเสียงหรือการบรรเลงได้

ปัญหาด้านการบรรเลงด้วยแนวคิดหรือลีลาดนตรีต่าง ๆ เช่น กรณีการบรรเลงแนวคิดคอลเลกทีฟอิมโพรไวส์เซชัน ซึ่งผู้ประพันธ์กำหนดให้ท่อน A ของ Episode III: *Improvisation 28* บรรเลงด้วยลีลาดนตรีฟรีแจ๊ส ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่าผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ยังส่งผลถึงช่วงเวลาในการบันทึกเสียงที่ไม่สามารถรวมกลุ่มได้ จำเป็นต้องใช้วิธีบันทึกเสียงแยกเครื่องดนตรีต่าง ๆ ออกมา การบรรเลงด้วยแนวคิด

คอลเลกทีฟอิมโพรไวส์เซชันที่มีพื้นฐานจากแนวคิดอิมโพรไวส์ไปพร้อมกัน การรับฟังกันและกันตลอดจนรับฟังมติดเสียงที่เกิดขึ้นพร้อมกับร่วมกันขับเคลื่อนมติดเสียงต่าง ๆ จากแนวคิดนี้สำหรับขั้นตอนการบันทึกเสียง ผู้ประพันธ์จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจร่วมกันกับนักดนตรี เนื่องจากไม่สามารถบันทึกเสียงแบบรวมกลุ่มได้ส่งผลให้ต้องปรับเปลี่ยนวิธี แต่ยังสามารถสร้างมติดเสียงให้มีทิศทางเดียวกันกับแนวคิดคอลเลกทีฟอิมโพรไวส์เซชัน ด้วยการสร้างแนวทำนองอิมโพรไวส์ขึ้นมาเป็นต้นแบบและให้นักดนตรีบรรเลงให้สอดคล้องกับแนวคิดนี้ เช่น กรณีการบรรเลงคอลเลกทีฟอิมโพรไวส์เซชันร่วมกันระหว่างเทเนอร์แซกโซโฟนและทรอมโบน

ข้อเสนอแนะ

1. วิจัยสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลง *หัตถยุทธ์ ลีลา* นักดนตรีต้องใช้ทักษะการบรรเลงขั้นสูง การฝึกซ้อมส่วนตัวเป็นสิ่งสำคัญช่วยสนับสนุนให้การบรรเลงร่วมกัน ดำเนินไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ได้อย่างสะดวก
2. บทบาทเครื่องดนตรีสำหรับการอิมโพรไวส์ที่ผู้ประพันธ์กำหนดไว้นั้น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของการแสดง
3. ความเชี่ยวชาญจากนักดนตรีสำหรับการอิมโพรไวส์เพื่อสร้างลีลาต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ผู้ประพันธ์จำเป็นต้องคำนึงถึง เนื่องจากนักดนตรีมีความเชี่ยวชาญแตกต่างกันออกไป

การเผยแพร่บทประพันธ์

วิจัยสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลง *หัตถยุทธ์ ลีลา* บรรเลงโดยวง Rangsit University Jazz Orchestra เผยแพร่ต่อสาธารณชนรูปแบบออนไลน์ผ่าน Facebook Live: Jetnipith Sungwijit โดยการแสดงบทประพันธ์ได้รับความร่วมมือตลอดจนการสนับสนุนจากบุคลากรและหน่วยงานหลายฝ่ายดังนี้

ผู้ประพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจตนิพัทธ์ สังข์วิจิตร

ผู้อำนวยเพลง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานุกาฬ คำมา

นักดนตรี

พรนรินทร์ สุดสงวน	อัลโตแซกโซโฟน	อรณัฐ ดำรงศิริมงคล	อัลโตแซกโซโฟน
วสันต์ สุนทรวัฒน์	เทเนอร์แซกโซโฟน	บดีรินทร์ มัธยม	เทเนอร์แซกโซโฟน
ณัฐพล ฝึกหัด	บาริโตนแซกโซโฟน	เทอดฤทธิ์ เรืองโรจน์	ทรมเป็ต
ณัฐวุฒิ เรืองสวัสดิ์	ทรมเป็ต	ธันย์รดา ศุภวีรสกุล	ทรมเป็ต
กิตติพงษ์ เจริญเขต	ทรมเป็ต	อาจารย์รุ่งธรรม ธรรมการ	ทรมโบน
นิติธร ไวยวัน	ทรมโบน	ธัชพงศ์ มิศิริ	ทรมโบน
ณัฐพล กุลวัฒนาพร	ทรมโบน	ณภัทร กิตติวิไลลักษณ์	กีตาร์
กิตตินันท์ บุญไทย	เปียโน	ฐิติวัฒน์ ตรีภพ	เบส
ธรณ์ บุรณธรรม	เบส	ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานุกาฬ คำมา	กลองชุด
ชัยวัฒน์ ไหมสมบุญ	กลองชุด		

เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิค

ปฐมพงษ์ สุวรรณช่าง

วีรวิทย์ วงศ์เทวัญ

สถานที่บันทึกการแสดง

ห้อง 217 Blackbox Theater วิทยาลัยดนตรี

มหาวิทยาลัยดนตรี

วันเผยแพร่บทประพันธ์

วันอาทิตย์ที่ 21 สิงหาคม 2565 เวลา 14.00 น.

ผู้สนับสนุนโครงการวิจัยและงานแสดง

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

สถาบันวิจัยแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต

มหาวิทยาลัยรังสิต

สามารถรับชมบันทึกการเผยแพร่ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ บทประพันธ์เพลง *หัตถยุทธ์ ลีลา* ได้จากลิงก์ต่อไปนี้
<https://web.facebook.com/kurtthere.kwan/videos/3277664112473267/>

หรือสแกน QR Code
(กดข้ามโฆษณาอีกครั้ง)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยสร้างสรรค์ “บทประพันธ์เพลง *หัตถยุทธ์ ลีลา*” ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงาน
การวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

บรรณานุกรม

- Bolton, Linda. *Artists in Their Time: Andy Warhol*. London: Frankin Watts, 2002.
- Chongchitpotha, Sompob. “Cubist style paintings: a case study of Pablo Picasso’s painting since AD 1906-1915.” Master's thesis, Srinakharinwirot University, 2001.
- สมภาพ จงจิตต์โพธา. “จิตรกรรมแนวคิวบิสม์ : กรณีศึกษาผลงานจิตรกรรมของปาโบล ปิกัสโซ (ช่วง ค.ศ. 1906-1915).” วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2544.
- Dhamabutra, Narongrit. *Composition of contemporary music*. Bangkok: Chulalongkorn University Press, 2009.
- ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร. *การประพันธ์เพลงร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- Euprasert, Den. “Jazz structure.” *Rangsit Music Journal* 5, no. 1 (January-June 2010): 31-42.
- เด่น อยู่ประเสริฐ. “โครงสร้างของดนตรีแจ๊ส.” *วารสารดนตรีรังสิต* ปีที่ 5, เล่มที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2553): 31-42.
- Howard, Annabel and Adam Simpson. *This is Kandinsky*. London: Laurence King Publishing, 2015.
- Kuhleman, Ute. “5 Things You Should Know The Scream.” <https://www.munchmuseet.no/en/the-collection/5-things-you-should-know-about-the-scream/>.
- Office of the Royal Society. *International music dictionary. Royal Society edition*. Bangkok: Office of the Royal Society, 2018.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. *พจนานุกรมศัพท์ดนตรีสากล ฉบับราชบัณฑิตยสภา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2561.
- Pancharoen, Natcha. *Dictionary of Music Vocabulary*. 3rd edition. Bangkok: Ketkarat Publishing House, 2009.
- ณัฏชา พันธุ์เจริญ. *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เกศกะรัต, 2552.
- Premananda, Weerachat. *Philosophy and technique of composing contemporary Thai music*. Bangkok: Faculty of Fine and Applied Arts Chulalongkorn University, 1994.
- วีระชาติ เปรมานนท์. *ปรัชญาและเทคนิคการแต่งเพลงร่วมสมัยไทย*. กรุงเทพฯ : คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

Soonpongsri, Kamjorn. *Modern art*. Bangkok: Chulalongkorn University Press, 2015.

กำจร สุนพงษ์ศรี. *ศิลปะสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.

Tangcharoen, Wirun. *Postmodern art*. Bangkok: Santisiri Phim, 2004.

วิรุณ ตั้งเจริญ. *ศิลปะหลังสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ : สันติศิริการพิมพ์, 2547.

Trakulhun, Wiboon, “Minimalism.” *Rangsit Music Journal* 1, no. 1 (January-June 2006): 47-55.

วิบูลย์ ตระกูลฮุน. “มินิมอลลิซึม.” *วารสารดนตรีรังสิต* ปีที่ 1, เล่มที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2549): 47-55.

Trakulhun, Wiboon. *Music of the 20th century*. Bangkok: Chulalongkorn University Press, 2015.

วิบูลย์ ตระกูลฮุน. *ดนตรีศตวรรษที่ 20*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.